

OD POTONUĆA DO POBJEDA

Jedna ratna jedriličarska priča

UDK 797.14:341.322.004.74

Strahovanja članova Jedriličarskog kluba Orsan da će koji od zapaljenih brodova nošenih vjetrom po Gruškoj luci doći i do naše lučice obistinila su se 10.11.1991. tijekom jutra. Scena kakva se može vidjeti samo na filmu. Golema baklja nošena laganim jugom izranja iz dimom pokrivenne gruške obale. Gori, i za brod umire najgorom smrću jedna od najstarijih i najljepših trabakula "Ana Marija". Približava se lučici Orsan paleći sve čamce koji su joj se našli na putu. U Klubu, gdje su se skupili samo hrabri članovi iz najbližeg susjedstva, od jutra promatraju napad četnika s Pobrežja, i strepe hoće li "Ana Marija" svoju smrt prenijeti na čamce u lučici. Na sreću, ona se zaustavlja na Ininoj crpnoj stanici i izgara do potonuća.

U međuvremenu dva zapaljena čamca duga 7 m, od stakloplastike stižu do prvih plovila na glavi "dige" ¹. Drugi od njih ulazi još dublje u lučicu kao da želi svoju smrt predati drugima, i to baš odabire moju jedrilicu **Južni Vjetar**. Članovi Kluba trče lukobranom i pokušavaju udaljiti zapaljenu baklju. Goran Žugović puca iz automata po njihovoj vodenoj liniji ne bi li ih potopio. Ostali nose vatrogasnu crpku i akcija na sreću uspješno završava. Tek što su se ljudi s "dige" povukli, čuje se prasak. Granate pršte. Dva-tri broda pogođena propinju se i vrlo brzo nestaju s površine. Drugi se naginju i tonu. Prasak granata miješa se sa zvukom krhotina koje kidaju i buše jarbole. Gruška luka gori, pakao se širi, noć punu neizvjesnosti smjenjuje još gori dan, u kojemu uglavnom sve što pliva od Kantafiga do Radeljevića ili tone ili plamti. Orsanu ponovno prijeti, samo ovaj put mnogo veća baklja - brod "Adriatik" u plamenu tone pred ulazom u lučicu.

Dva dana nakon toga, kad se neprijatelj malo primirio opet smo u Klubu. S "dige" se čuje čudan zvuk. Zvuk struganja "sartija" ² i jarbola potopljenih brodova, što isprepleteni strše na površini. More je bistro. Čudno je gledati potonulu jedrilicu, koja je jedreći po najjačim vjetrovima odolijevala dubini, uvijek nanovo izranja iz valova. Sad su je dokrajčili, neki razbojnici, a od kojih su neki bivši prijatelji iz Herceg-Novog. Opljačkali su oni i razarali Marinu. Očito se svete za sve one poraze

koje smo im u regatama nanosili. Sjećam se kad su nas nagovarali da se priklonimo njihovu Savezu i da se okanimo Splita. Gledam svoj brod na dnu, građen da u jakom vjetru postane ptica, ali nipošto da bude podmornica.

Znam da svaki sat boravka broda pod vodom ostavlja trajna oštećenja. Da se voda iz trupa građenoga u sendviču neće više moći ukloniti. Zato, pada odluka: sutra ga dižemo. Treći dan od potopljenja opet je prividno miran. Tu i tamo bliže Kantafigu padne mina. Treba ući u more, izložiti se opasnosti da me mina što padne i koju stotinu metara od jedrilice proizvedenim tlakom ubije pod morem.

Vadenje mora biti što brže uz što manje ljudi na lukobranu da četnici nebi otvorili vatru. Postavili su mitraljeze na terasi kuće našeg člana Galinovića, a dobro znam koliko sam puta sjedio na toj terasi i uživao u pogledu na lučicu Orsana. Bačve su već potopljene. Računam da ću jedrilicu tešku 2 950 kg podignuti s osam bačava. Na podvodnom dijelu jedrilice nalazim četiri manje rupe, ali pod samom palubom na pramcu veća je rupa od tenkovske granate koja je prošla kroz.

Bačve su ubrzo vezane ispod broskog trupa. Dvije pod krmu, dvije pod pramac, a četiri za samu kolumbu. Čim su sve bačve bile napunjene zrakom, jedrilica se počela podizati i učas joj je paluba bila izvan mora. Brzo je pokrenuta crpka, s dva komada platna začepio sam veće rupe na pramcu i omogućio da crpenje bude jače od dotoka morske vode u trup. Za nekoliko minuta su i te dvije rupe bile iznad površine, što je značilo da je jedrilica sigurno spašena, ali u taj čas crpka je dala naslutiti da joj nedostaje gorivo. Na benzin sam u pripremi podizanja sasvim bio zaboravio, a u Gradu ga nema ni kapi otkad nas četnici drže u blokadi. Možda bih mogao nešto izvući iz auta, ali sad dok, sam u moru u ronilačkom odijelu, taj problem je nerješiv. Srećom Dubravko Buratović, koji mi sa Žarkom Đanovićem pomaže, donosi njegovih posljednjih pola litre i crpka ponovno izbacuje. Uskoro su i male rupe provizorno začepljene, pa je jedrilica u plovnom stanju. Ali odmah se nameće pitanje ima li sve to smisla i koliko ćemo čekati do novog napada. Ipak, izraz je to želje da sami sebi dokažemo kako je naša volja za opstankom i radom jača od četničke mržnje i ubijanja. Sutradan je jedrilica bila dizalicom podignuta izvan mora da bih rupe na

* Jadran Gamulin
Od Kolorine 4
Dubrovnik

trupu popravio stakloplastikom. Nažalost, uočio sam veća oštećenja na jarbolu pa smo ga skinuli i pohranili na krov hangara³ u Orsanu. Jedrilicu sam usidrio na "radu"⁴ ispred hotela Lapad, gdje je barem od vatre bila manja opasnost nego u nabijenoj lučici Kluba.

U to doba Dubrovnik je vodio bitku s biti ili ne biti. Jedrilica više nije bila važna. Posla je bilo dovoljno. Trebalo je popravljati glisere koji su bili tad jedina voza Dubrovnika s Hrvatskom, i budući da se ipak nazirala pobjeda naše vojske, kod nas se u Orsanu u razgovorima okupljenih članova počelo postavljati i pitanje hoćemo li moći na prvu regatu, zapravo prvi Hrvatski kup jedrenja. Odlučili smo da dvije jedrilice: **Lero** (klupska) i **Južni Vjetar** (moja) sudjeluju na državnom prvenstvu koje će se održati u vodama otoka Krka od 4 do 7. lipnja, 1992.g. Ipak, želja i zov regate bili su jači. Međutim **Lero** je jednako kao i **Južni vjetar** bi potopljen, s prelomljenim jarbolom.

Pojavio se tu još jedan problem: kako okupiti dvije posade kad su svi mlađi članovi u gardi. Kad je to ipak prebrođeno, postavilo se pitanje novca za putne troškove. Taj dio preuzeo je predsjednik Kluba Mikulandra, koji je to uz pomoć ostalih uspješno obavio, pa smo za 5 dana puta do Krka, 4 dana regate i 5 dana povratka za četiri člana posade dobili 35.000 HRD plus 5.000 za benzin, dakle ukupno 40.000. Kad smo dan prije polaska završili s kupovinom osnovnih potrepština, hrane i goriva, ostalo nam je još 22.000 HRD, što znači manje od 400 po članu posade dnevno. Kad to usporedimo s dnevnicom nogometaša koji normalno spava i jede i na trajektu i u hotelu, onda smo mi s 400 HRD dnevno osuđeni na jutarnji "capuccino", sendvič za marendu, preskakanje ručka i na večeru koja se sastoji od mesne konzerve. Piće je voda iz bidona. Mi jedrilicaši kao dugogodišnji natjecatelji, (Andru Kneževiću je ovo 45 državno prvenstvo) prošli smo ovisno o materijalnoj situaciji Kluba ili vlasnika jedrilice - ponekad i bolje, ali uglavnom ovako kako sam opisao - štedljivo.

Dan polaska se primaknuo. Hoćemo li uspjeti isplivati iz Gruške luke bez četničkih vatrenih pozdrava? Dan prije su ubili našeg vojnika u gliseru pred samom lukom. Ali, na sveopće veselje, jugoarmija je bila potisnuta silovitim nadiranjem naših sa zapada. Tako u devetsati, nakon kraće kontrole dokumenata, isplivavamo na jedra prema Korčuli.

Plovim uz lagani E i SE vjetar. **Lero** i **Južni Vjetar** poslije punih 530 dana ponovno će sudjelovati u regati izvan Dubrovnika.

Do Korčule jedrimo i uplovljavamo u ACY Korčula. U toj lučici susrećemo dio Dubrovčana radnika iz naše Marine pa se za sutra dogovaram o podizanju **Južnog Vjetra** kakobih popravio oštećenja nastala pri potapanju i nanio novu podvodnu boju.

Jutro s oblacima i kišom koja samo što ne počne dovodi me u nedoumicu izvući brod ili ne. Ipak, oko devet sati ga podižemo i uspješno ga već u 15 sati spuštamo u more a u 16 jedrimo prema Hvaru, gdje provodimo večer kao i u Dubrovniku - sasvim u mraku. Jugoarmija je još na Visu, pa se strepi od napada prije njezina odlaska. Idući dan vrijeme nam se nasmiješilo. Maestral, kojega smo se bojali zbog "orce"⁵, dopustio je da jugo prevlada. Jedrimo krmom sa "spinakerom"⁶ pa je brzina stalno veća od šest čvorova. UKW- stanicom smo u vezi s promatračkom postajom na Hvaru, gdje je

u službi jedrilicaš Dejan Rojić. Zavidim nam na našem sudjelovanju na regati i s njim ostajemo u vezi do Drvenika, gdje prestaje domet naše ručne stanice.

Vrijeme je idealno. Vedri se i puše jugo od četiri bofora. Kod Smokvice vidimo dvije jedrilice i preko UKW doznajemo da su to Splitsani koji kao i mi plove prema Krku. Odlučili smo se za noćenje u ACY Marini Žut, gdje uplovljavamo oko 18 sati. Prevalili smo oko 80 Nm za 12 sati, sve na jedra.

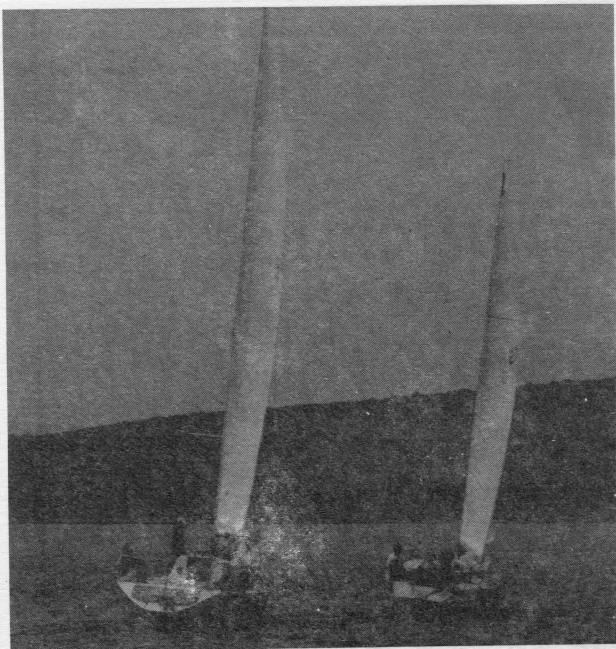
U lučici su nas dočekala dva službenika. Jedan je iz Skradina, a drugi iz Šibenika. Za nama dolaze dva splitska broda: **Tea II** i **Nautilus**, te pelješki **Manu Poki**. Od Splitsana doznajemo o ostalim brodovima koji su već krenuli ili će se uputiti. Nakon kraće šetnje i razgledanja mjesta pridružujemo se pravoj gozbi: friški gavuni i odlično vino. Budući smo, već po ustaljenom običaju, prije polaska dobili od kapetana Rosettija, direktora ACY Dubrovnik, pismenu preporuku da nam kao jedrilicašima koji idu na natjecanje omoguće besplatni vez u ACY marinama, ne nailazimo na probleme kao Splitsani koji moraju platiti noćenje.

Sutradan jedrimo ponovno s laganim SE sve do Silbe i dalje po bonaci uz pomoć Tomosova motora do Raba. U ACY Rab opet nas osoblje srdačno prihvaća. Sad smo, dva dana prije početka regate, sasvim blizu Krka te bez žurbe svladavamo preostalih 25 Nm. Za razliku od naših južnih marina, Punat Marina živi normalnim ljetnim tempom. Svi vezovi su popunjeni kao kod nas lani. Već je došlo dosta brodova, pa regatni odbor na listi već ima više od 50 prijavljenih jedrilica. U srijedu dolaze naša ostala dva člana posade: Andro Knežević i Denis Vukas. Denis posljednje dvije godine jedri kao "skiper"⁷ uglavnom po Karibima, a sad se nalazi u Italiji, te se rado odazvao da nakon više godina ponovno bude u posadi Orsana. Prvi dan Regate. Lagani SE. Vedro. Zbog mijenjanja pravca vjetra start se odgoda, a vjetar sve više slabi. Konačno signal pripreme prikuplja sve jedrilice pred startnu liniju. Brojimo. Ukupno su 64 jedrilice svrstane u pet skupina, ali ipak, malo je onih pravih regatnih. Zapažamo dvije posade gardista. Pitamo ih hoće li s nama po završetku za Dubrovnik. Oni odgovaraju: "Ne, nego do Drine."

Nakon starta, kako smo i predvidjeli, naprijed izbijaju bolji brodovi. Mi smo s **Južnim Vjetrom** vrlo uspješni. Prvu stranicu "orce" okrećemo kao drugi brod, odmah poslije velikog **Galeba** (Mandrake). Iza nas je Val 35, zatim **Reful**, **Follow me**, **Orion**, **Manu Poki**. Zbog našeg spinakera koji je manji nego u ostalih konkurenata razlika se smanjuje te vrlo tijesno okrećemo oko iduće plutače, ali nam je jasno da gubimo krmom vjetrom.

Na kraju prvog trokuta mi smo drugi u klasi, poslije **Follow me**, a ukupno smo četvrti. Isto se ponavlja i u drugoj regati, koja je, po još slabijem vjetru, jedva privedena kraju. Prolazimo kroz cilj opet drugi u klasi, a ukupno četvrti. Orsanov brod **Lero** kao i mi zauzeo je oba puta također drugo mjesto.

Nadamo se da bismo možda u navigacijskoj regati oko otoka Krka mogli popraviti plasman. Ta regata donosi veći broj bodova te nam ostavlja neke šanse. Kod starta u gužvi od 60 jedrilica ne vidi se startna plutača. Regatni brod poslije starta zahtijeva da se jedrilice u prijestupu vrate. Jesmo li i mi među njima? Dobro smo startali, ali sve je moguće: vratiti se izgubiti dobro izborenu poziciju ili jedriti 60 milja te s suočiti s prijestupom. Ipak

Lero i Južni Vjetar pred Krkom, 04. 06. 1992.

među posadom prevladava mišljenje da nismo bili u prijestupu što je po dolasku na cilj i potvrđeno.

S povoljnim SE-vjetrom od tri bofora užitak je bilo jedriti i promatrati jedrilice koje se križanjem izvlače iz uvale ispred Krka, a zatim bočnim vjetrom hitaju prema Senjskim vratima, gdje se već na prvim brodovima podižu "spinakeri". Svi smo dobro raspoređeni, iako momentalno zauzimamo tek ukupno šesto mjesto. Sigurni smo da ćemo to naknadno "orcom" popraviti. Vodeći brodovi taktiziraju: **Follow me** jedri prema kopnu, **Mandrake** i **Val** drže sredinu, a mi moramo parirati jedreći više uz Krk. I to nas pred Vrbnikom dovodi u povoljan položaj, osim prema **Follow me**, koji pod samim krajem preuzima vodstvo. Malo se naoblačilo te daje naslutiti na neveru ili barem vjetar sa zapada. To bi nas dovelo u povoljniji položaj prema **Follow me**, ali što se više približavamo Šilu, to SE nadvladava oblake sa zapada i od promjene vjetra nema ništa.

Zbog sve slabijeg vjetra **Mandrake** i **Follow me** već su zašli u kanal između poluotoka Vežica i kopna uspijevajući povećati prednost. To u uvali Skot čine **Val** i **Reful** tako da na zapadnoj strani otoka Sv. Marko dolazimo sa zaostatkom od 20 minuta. Tada jedrimo "orcu" prema Sv. Glovotoku i do njega sustižemo **Refula** i opet smo na četvrtoj poziciji, a drugi u klasi. Od Glovotoka do Punta vjetar okreće na W te brzinom od devet čvorova, u samu noć, prolazimo kroz cilj. Tako smo opet kao drugi u klasi završili vrlo lijepu - brzu - nadasve uzbudljivu regatu.

U subotu smo navečer prisustvovali dodjeli nagrada. Oba Orsanova broda zauzela su drugo mjesto u svojoj klasi. Budući da su za izlučno natjecanje ("match race") bila poznata petorica prvoplasiranih posada po skupinama to se za, šestu jedrilicu ždrijeba između petoro drugoplasiranih jedrilica.

Sreću u izvlačenju imao je kormilar **Lera Ivica Milić**. Tako su Orsanovi jedriličari dobili još jednu mogućnost jedreći među šest najboljih posada Hrvatske.

Trokutno regatno polje je u samoj uvali Punat. Na taj je način omogućeno ostalim jedriličarima i gostima Marine da promatraju borbu tri para jedrilica **Elan 31**. Zbog odlaska jednog člana posade **Lera**, **Milić** je odlučio da ga ja zamijenim. Tako je posada dubrovačkog **Elana** bila: **I. Milić**, kormilar, **Ž. Đanović**, **I. Kličan** i **J. Gamulin**.

Regata je počela za nas vrlo uspješno već nakon prvog starta. Imamo pobjedu protiv pelješkog broda (kormilar **Pešut**). Drugi krug tučemo posadu **Rijeke**, a treću regatu protiv posade **Follow me** gubimo. Jedan je od razloga tome što nam je u vrlo oštrom jedrenju u vjetar tik do protivnika puklo hvatište "đenove"⁸ pa samo do cilja projedrili držeći jedro pri palubi rukom.

Organizator nam je brzo nadomjestio rasparanu "đenovu" te u četvrtoj regati tučemo posadu iz Splita (jedrilica **Nautilus**). Imamo 3 pobjede, ali i **Manu Poki** (**Pešut**) ima 3. Četiri posade imaju po tri pobjede. Dakle u posljednjem krugu pada odluka. U svakom slučaju, po pravilima "match race" predviđa se ispadanje posada koje su imale samo dvije pobjede. Budući da smo imali samo pobjedu nad **Manu Pokijem**, a on je pobijedio **Follow me** i **Mandrake**, **Manu Poki** osvaja prvo mjesto, **Follow me** drugo, **Mandrake** treće, a mi tek četvrto. Samo najtjecanje vrlo je zanimljivo za gledatelje jer su u regatnom polju stalno tri para, a jedna regata, zbog vrlo kratkoga regatnog polja, traje, ovisno o snazi vjetra, od 20 do 50 min.

Uglavnom, sve je podređeno uspješnijem startu s rigoroznim sućem koji u gumenom čamcu prati svaki par od starta do cilja i odmah, na licu mjesta, kažnjava svaki prekršaj iskupljenjem, a to može biti kruženje od 180° ili 360°, za prekršitelja.

Poslije obilne večere u Franjevačkom samostanu na otočiću Košljunu, podijeljene su nagrade za prvenstvo i kup Hrvatske. Dojmovi su da naš protivnik **Follow me** vrlo dobro jedri. Zahvaljujući dobroj posadi i elektronici, koja kormilaru olakšava izbor povoljnije rute, te dosta većem "spinakeru" on nije nigdje napravio nikakvu grešku, što se, nažalost, za jedrenje **Južnog Vjetra** ne može reći. Za našu drugu jedrilicu **Lero** neosvajanje prvog mjesta uglavnom se može opravdati vrlo starim jedrima, kakvima se njegovi protivnici već odavno ne služe.

Ako ponovno istaknem da su oba broda bila potopljena te da su imala slomljene jarbole i da nam je ovo prvo natjecanje poslije 530 dana, možemo biti zadovoljni. To smo i u reagiranju jedriličara organizatora i svih koje smo susreli, osjetili.

Vidjeti dubrovačke jedrilice na sjevernom Jadranu nije baš tako često ni u miru. Koliko se sjećam, s **Bobarom** smo posljednji put jedrili u tim vodama 1972. godine.

BILJEŠKE

- 1 Lukobran
- 2 Pripona
- 3 Spremište za brodove
- 4 Sidrište
- 5 Vjetar u pramac
- 6 Lagano trbušasto jedro za jedrenje vjetrom u krmu
- 7 Kormilar
- 8 Veliko prednje jedro što doseže iza jarbola

Rukopis primljen: 07. 09. 1992.